

Forskning på gång

SPRINT-projektet (Mats Myrberg)

- Projektet avser kartlägga inverkan av den språkliga vardagsmiljön på språkutvecklingen för de minsta barnen
- Studier under förskoleåren fram till skolstart har visat på samband mellan denna tidiga språkutveckling och läs- och skrivinlärningsförloppet
- Tidigt etablerade språkliga förmågor får effekter på skolframgång

Vill utmana befintlig forskning då det med stöd i den är **svårt att säkert uttala sig om orsakssamband mellan tidig språkutvecklingsmiljö och senare språk- och läsutveckling**. Genetiska faktorer spelar stor roll för vissa aspekter av språkutveckling som i sin tur har stor betydelse för senare läs- och skrivutveckling.

Projektet syftar till att med **experimentell metod studera hur ett program för att påverka språkliga interaktionsmönster i familjen inverkar på barnets språkutveckling och senare läs- och skrivutveckling**. Föräldrar erbjuds delta i ett program med coachstöd och en serie DVD-inspelningar av modellsituationer för gynnsam språkutveckling.

Pause and utterance duration in child-directed speech in relation to child vocabulary size

(Ulrika Marklund)

Studien jämför vårdnadshavares paus- och taltid vid samtal med svensktalande barn vid 1:6 års ålder som har ett stort, ålderstypiskt eller litet expressivt ord- och begreppsförråd.

Likheter:

- anpassningarna vårdnadshavarna gör när de talar med barnen är liknande oberoende språknivå hos barnen
- alla använder längre yttranden till barn än då de talar med vuxna
- alla svarar snabbare i samtal med barn än till andra vuxna.

Skillnader:

- den generella tiden för paus varierar med barnens tillgång till ordförråd vilket leder till att varaktigheten i den språkmiljö barnen möter varierar beroende på vilken grupp de tillhör
- Ju större ord- och begreppsförråd barnet hade desto snabbare gav vårdnadshavaren respons på barnets kommunikation

Children's Vocabulary Development- the role of parental input, vocabulary composition and early communicative skills

Christine Cox Eriksson har forskat om den tidiga ordförrådsutvecklingen hos svenska barn i åldrarna 12–30 månader.

Barns lexikala förmåga, särskilt i form av ordförrådsutveckling, utgör en viktig grund för barnens senare språkliga och kognitiva utveckling, inklusive läs- och skrivfärdighet.

Avhandlingens resultat - 1

Storleken på det tidiga ordförrådet spelar roll för den senare språkliga utvecklingen, även om det finns andra viktiga faktorer.

Föräldrarnas sätt att tala med sina barn var tydligt relaterat till barnens ordförrådsstorlek vid 18 månaders ålder. Studien visar vikten av att föräldrar anpassar sitt sätt att tala med de små barnen i förhållande till barnens språkliga och utvecklingsmässiga nivå ; t ex talets mängd, hastighet och tydlighet, samt vilka typer av frågor de ställer

Avhandlingens resultat - 2

Visar att skillnader i de olika typerna av ord som barn kan i ett tidigt skede tycks ha betydelse för vad som sker när i den språkliga utvecklingen. **Barn som kunde många namn på ting** var till exempel de som **lärde sig snabbast**.

Avhandlingen har också berört den tidiga grammatiska utvecklingen, och påvisat att det finns en **stark relation mellan ordförråd och grammatik**.

Avhandlingens resultat - 3

Visar på relationen mellan ordförståelse och barns tidiga gester. Analysen delade upp gester i handlingar med objekt och så kallade tom-hand-gester.

Resultat tyder på att barns lek med objekt kan stimulera förståelsen för verb medan tom-hand-gester kan bidra till ökad kunskap om objekt och deras namn.

Forskarens förhoppningar

- bidrar till ökad medvetenhet i samhället och inte minst hos föräldrar om vikten av den tidiga språkutvecklingen
- moderna föräldrar lever i en värld där många krav ställs på deras tid och intresse. Man kan påminna om en sådan enkel sak som att använda en bakåtvänd barnvagn för att öka interaktion med barnen.
- kunskap om vikten av tidig språkutveckling är av stor betydelse för alla som arbetar med små barn i sina yrken. Alla barn har nytta av en rik språklig miljö som är anpassad efter barnets intresse och behov.

Förskolan- en arena för social språkmiljö och språkliga processer

(Martina Norling)

Undersöker förskolepersonalens förhållningssätt och strategier för att stödja språk och skriftspråklärande processer.

Studien synliggör tre strategier som personalen arbetar efter:

- emotionella strategier
- lekstrategier samt
- kommunikativa strategier

Personalens fokus ligger på emotionella strategier genom att lyfta fram barnperspektivet, vara lyhörda och se till att stämningen för lärande är god.

Leken bekräftas som nödvändig för språk- och skrivlärande men personalen deltar sällan själva i den, särskilt inte i de äldre barnens lek.

Minst utrymme ägnar personalen åt kommunikativa strategier.

Syfte:

Att undersöka hur förskolepersonal beskriver och förhåller sig till den sociala språkmiljön och hur de jobbar för att stärka den.

Att undersöka hur arbetet med de processer som leder mot ökad läs- och skrivspråklighet hos barnen kan förbättras.

Vi lägger idag mycket tid på att dokumentera, testa och mäta barns språkutveckling i förskolan, men desto mindre på att undersöka själva förutsättningarna för lärandet.

Vi glömmer bort att lärandet är en förutsättning för att utveckling ska ske. Det finns ett stort behov av att fokusera mer på vilka möjligheter barnen får att utveckla sitt språk i förskolan.

Vad har forskaren sett?

- det sker väldigt mycket lärande som personalen inte ser.
- barnen är konstruktörer för sitt eget lärande i leken men det kräver att det finns någon som kan bekräfta dem. Forskaren poängterar att personalens återkoppling till barns tidigare erfarenheter och upplevelser är otroligt betydelsefull i det här sammanhanget. Det är så man stödjer språkprocessen och skapar mening och förståelse.
- Skolinspektionen kom också fram till att leken inte används på det sätt som man skulle kunna, vilket bekräftar hennes resultat
- minst kraft la personalen på kommunikativa strategier, att ställa öppna frågor, använda sig av gester och multimodala verktyg som surfplattor, bilder, läsning och bokstäver.
- förskolorna behöver arbeta mer med begreppsutveckling och uppmuntra till ett mer avancerat språk genom att ge mer feedback och bekräftelse när barnen experimenterar med nya ord.

Samband mellan skärmtid & försenad språkutveckling

- Studie utförd 2017
- Första studien på sitt område
- 900 barn
- 6- 24 månader
- Kartläggning vid 18 månader
 - Joller, ordförråd, grammatik, förmåga att påkalla uppmärksamhet verbalt

Konstateranden

- Barn börjar använda handhållna skärmar innan de börjar tala.
- Vid 18 månaders ålder konstateras förseningar i det expressiva språket
- Samtidigt rapporterar de flesta barnens föräldrar att barnen använder skärmar dagligen
- 20% av barnen använder skärmar i genomsnitt 28 min/dag
- För varje +30 min ökades risken för försening av språkutvecklingen med 49%

Barns användning av skärmar

- Barnläkare rekommenderar att barn under 18 månader inte bör använda skärmar för annat än att videochatta med familjemedlemmar.
- Den aktivitet och det ljud de handhållna skärmarna ger kan vara så distraherande för det lilla barnet att kontakten mellan barnet och vårdnadshavaren påverkas negativt
- För barn mellan 18-24 månader rekommenderas föräldrar välja programvaror av mycket hög kvalitet och använda dem tillsammans med barnen

Skärmtid ersätter
förälder-barn tid!

Barn under 2 år och mobila skärmar

2011	10%
2014	40%

Sverige 2014:

45% av alla tvååringar använder internet dagligen

En fyraåring använder internet lika mycket idag som en fjortonåring gjorde för tre år sedan

”Vi vet att små barn lär sig språk bäst genom interaktion och samspel med andra människor, och vi vet också att barn som hör mindre mängd språk i hemmet har ett sämre ord- och begreppsförråd.”

MacRoy-Higgins, Professor i logopedi

- De första två åren i ett barns språkutveckling spelar en avgörande roll för barnets tidiga språkutveckling och dess framtida akademiska framgång.
- Språkförseningar kan sammankopplas med svårigheter i läs- och skrivinlärningen under lågstadietiden.

Samtidigt

- Barn mellan 11 och 18 år känner sig ignorerade av föräldrar/vuxna som lägger alldeles för mycket tid på mobilsurfande.
- 33% av barnen uppger att de återkommande får be sina föräldrar lägga bort sin telefon/surfplatta.

Flera forskningsstudier vid förskolor visar på lärplattans möjliga positiva effekt på barns språkutveckling och deras inflytande över hur och vad de lär sig.

Att som barn i förskolan få känna sig delaktig och vara en del av ett sammanhang kan vara avgörande för barnets vidare motivation och nyfikenhet i lärandet. Genom att använda lärplattan kan alla barn ges extra stimulans och utmaning.

(Kjällander, 2016)

Förskolans pedagogiska uppdrag – Om undervisning, lärande och förskollärares ansvar

Arbetar förskolan för att stimulera och utmana barnen i deras utveckling och lärande så att de får möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar?

Sammantagen bild:

- arbetet i de granskade förskolorna genomförs generellt på ett sådant sätt att barnen ges förutsättningar att utvecklas och lära men är begränsat då det inte alltid sker på ett medvetet sätt genom målstyrda processer, det vill säga undervisning
- därmed säkerställs inte att barnens utveckling och lärande sker i riktning mot de mål som förskolan ska sträva efter
- de flesta förskolor erbjuder dock en verksamhet som är både rolig och meningsfull för barnen

- Barn ges förutsättningar att lära sig och utvecklas men det är begränsat eftersom processerna inte målstyrs
- Personalen är osäker på hur undervisning ska bedrivas
- Endast hälften bedöms arbeta medvetet språkutvecklande och samtalen är sällan dialog
- Barns nyfikenhet och vetgirighet tas inte tillvara i ca hälften av förskolorna och i var fjärde uppmuntras inte lärande i samspel mellan barnen
- I en tredjedel av förskolorna används inte leken som ett verktyg i lärande
- Tydliggörande av hur undervisning ska ske behövs
- Förskolläraren behöver medvetandegöras

I den övervägande delen av förskolorna som deltagit i granskningarna anges lärande som synonymt med undervisning.

Vad innebär undervisning och lärande för oss?

Skollagens definition är dock tydlig och anger att undervisning ska ske i syfte att utveckla och lära.

Figur 1. Barnet intresserar sig för något och stimuleras och utmanas genom lek, miljö och material samt andra barn. Förskolläraren stimulerar och utmanar inte lärandet. Det är osäkert i vilken riktning barnets utveckling går.

Figur 2. Barnet intresserar sig för något och stimuleras och utmanas genom lek, miljö och material samt andra barn. Förskolläraren stimulerar och utmanar lärandet generellt utifrån barnets intresse dock inte medvetet mot de mål som förskolan ska sträva efter. Det är osäkert om barnets utveckling sker i riktning mot målen.

Figur 3. Barnet intresserar sig för något och stimuleras och utmanas genom lek, miljö och material samt andra barn. Förskolläraren *undervisar*, det vill säga, stimulerar och utmanar utifrån barnets intresse men med riktning mot de mål som förskolan ska sträva efter. Barnet ges möjlighet att utvecklas i riktning mot målen.

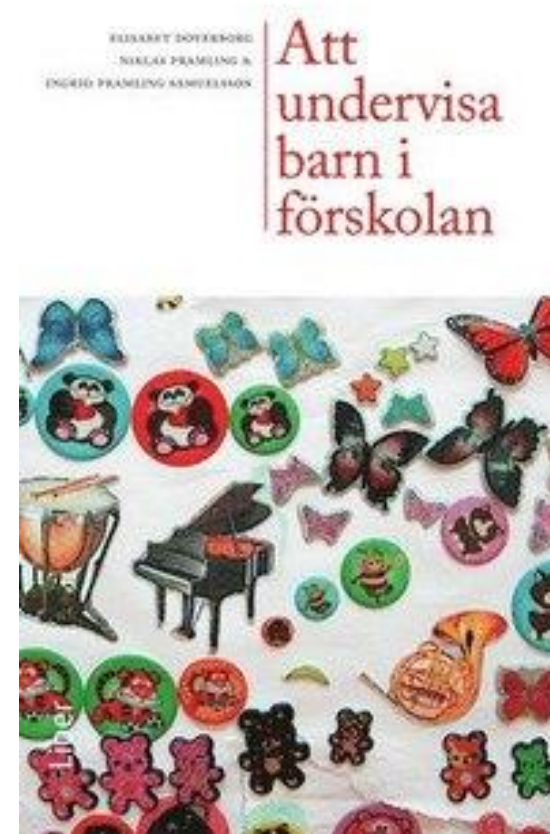
Resultaten av granskningarna pekar på att

- Begreppet undervisning och hur undervisning ska bedrivas i förskolan behöver bli tydligt.
- Det behöver också bli tydligt hur förskollärares ansvar för undervisningen kan ta sig uttryck så att det synliggör förskollärares roll som undervisande lärare.
- Förskolechefen behöver ta det övergripande ansvaret och ge förutsättningar för förskollärare att kunna ta ansvar för att undervisningen genomförs så att barnen stimuleras och utmanas i sin utveckling och sitt lärande i riktning mot strävansmålen.
- Förskollärare behöver bli mer medvetna om sin roll i det direkta mötet med barnen och använda språklig och kommunikativ interaktion i en målstyrd process som syftar till utveckling och lärande, det vill säga undervisa.

Att undervisa barn i förskolan

av Elisabet Doverborg , Niklas Pramling , Ingrid Pramling Samuelsson

Vad kan undervisning innebära i förskolan? Eller uttryckt på annat sätt: Hur kan förskollärare bidra till att barn lär sig? Hur kan man tala om undervisning i en temaorienterad och lekbaserad verksamhet?

Undervisning i förskolan

av Ann Pihlgren

Den enskilda förskollärarens sätt att agera i vardagen påverkas av de teorier om undervisning och lärande, den metodik och praxis, hen arbetar utifrån. Genom att synliggöra de teoretiska utgångspunkterna blir det lättare att göra medvetna val av arbetsätt som stödjer och stärker lärandet hos barnen.

Med exempel från vanliga förskoleaktiviteter visar författaren hur förskolläraren skapar olika undervisningsmiljöer genom att planera och genomföra sin undervisning på olika sätt. Beroende på hur undervisningsmiljön utformas kan den stödja, försvåra eller till och med motverka barnens utveckling och lärande.

- exempel på didaktiska verktyg som kan användas för att stärka barns kognition
- rekommendationer till fördjupande läsning inom området
- reflektionsfrågor som kan användas vid utbildning eller arbetslagsarbete.
- exempel på hur det går att arbeta med en målstyrning och medvetenhet i sitt arbetsätt.

